

Cyber Cyrano

Kalauz

AZ ELŐADÁS FELDOLGOZÁSÁHOZ 14 ÉVEN FELÜLIEKNEK

Tasnádi István **CYBER CYRANO**

Szereplők:

Zsuzsi: Nemes Anna

Máté: Dér Zsolt

Heni: Varga Lili

Látványtervezők: Sárosi Anita és Vicsek Viktor

Zene: Monori András

Mozgás: Gyevi-Bíró Eszter

A rendező munkatársa: Hajsz Andrea

Rendező: Vidovszky György

Bevezető

Életünkben egyre nagyobb szerepet kap az internet. Segítséget nyújt az információgyűjtésben, a kapcsolattartásban, a tanulásban, a mindennapjaink szervezésében, az ügyintézésben, a vásárlásban. Szerteágazó és kényelmes használhatósága miatt – elsősorban a fiatalok körében – sokak számára már-már vonzóbb alternatívája az időtöltésnek, mint annak hagyományos, valódi megfelelői.

Mire jó az internet, és mire nem? Miért választja valaki a személytelen virtuális jelenléte a személyes helyett? Hogyan veszti el valaki a realitásérzékét, ha a virtuális világban sikeresebb és népszerűbb, mint a valóságban? Tasnádi István a Platform 11+ uniós program keretében készült Cyber Cyrano című előadása megtörtént esetet feldolgozva keresi a válaszokat – a kamasz nézők segítségével.

Jó szórakozást, őszinte beszélgetéseket kívánnak

a Szerkesztők

Az alkotók szemével...

Vidovszky György rendező

Felsorolni is nehéz, mennyi ifjúsági előadást rendeztél már. Mégis nyilván mindegyik fontos, meghatározó valamiért a számodra és a kamasz közönség számára. A *Cyber Cyrano* kapcsán mi az, amire akár 20–30 év, és még sok-sok rendezés után is emlékezni fogsz?

Ez az első, minden szempontból kortárs előadás a pályámon. Nem egy korábban írt drámának vagy klasszikusnak a feldolgozása. Egy mai témát, valóban megtörtént esetet mutat be, amelynek szereplőit személyesen is megismerhettük. Ennek köszönhetően ez az előadás különösen aktuális és hiteles. Ebben kiemelkedik az eddigiek közül.

Sok előadásodban megjelenik az erőszak, a drogozás, a bűnözés, olyan cselekmények, viselkedések, amiket könnyű kívülről szemléltetni a közönséggel. Mire helyezitek a hangsúlyt a *Cyber Cyrano* drámafoglalkozásain, egy olyan általános, minden fiatalt érintő témában, mint az internet, és a web 2.0-ben való virtuális jelenlét?

Az erőszak, a drogozás, a bűnözés olyan devianciák, amikkel a fiatalok is találkoznak a környezetükben, esetleg még részesei is, tehát azért nem teljesen elvont, távoli fogalmak a számukra. Az lehet, hogy az ilyen témában készülő előadások felnagyítják ezeket a jelenségeket, viselkedéseket – ez a fajta sűrítés a dráma és a színház része, lényege.

Az internet mindenki számára elérhető. De ebben a közegben ugyanúgy devianciának számít az, ahogyan és amire a történet főszereplője használja a web 2.0-t, hiszen az emberek, a kamaszok többsége nem él vissza a virtuális jelenlét kínálta lehetőségekkel. A drámafoglalkozás a *Cyber Cyrano*-nál is arról szól, hogy segítsen megérteni, adott esetben mik vezethetnek a deviáns cselekményekhez, és hogyan kerülhető mégis el, hogy idáig sodródjunk.

Hogyan látod, mennyire sikerült elérni az előadással és a foglalkozásokkal azt a célkitűzést, hogy felhívjátok a figyelmet az internet veszélyeire?

Kicsit félreérthető így a megfogalmazás. Az internet egy nagyon jó és hasznos dolog, ami szerves része már az életünknek. De a jót is lehet rosszra használni: nem való arra, hogy a valódi emberi kapcsolatainkat, a barátainkkal való kommunikációkat teljes mértékben helyettesítse. Már a címbeli utalással is az előadás emberi, lélektani részét, Rostand

Cyrano-jával való párhuzamát hangsúlyozzuk. A főszereplő Zsuzsi sikertelennek érzi magát a párkapcsolatokban, nem tud közvetlenül megnyilvánulni, nem tudja közvetlenül elérni azt, amire vágyik. A XXI. században az internetet használja fel, kreált, fiktív személyeket, hogy közvetve kommunikáljon a szerelmével.

Azt szeretnénk, hogy a fiatalok ne úgy távozzanak az előadástól és a drámafoglalkozásról, hogy a szereplőket jó vagy rossz, bűnös vagy áldozat figurákként kategorizálják. Hanem érezzék, megértsék, mi miért történt így, mi mögött milyen emberi sikertelenségek és fájdalmak húzódnak. És hogy egy ilyen sztori hogyan alakulhat ki, történhet meg – az internet világában.

Tasnádi István író

Hogyan találkoztál a Platform 11+ programmal?

Novák János kérdezte meg, hogy lenne-e kedvem részt venni ebben az ifjúsági projektben.

Iskolában kellett témát találnod a darabhoz. Ez hogyan történt?

Kérdőzködtem a tanár barátoknál, míg az egyikük el nem mesélte ezt a történetet, ami az ő iskolájukban esett meg. Rögtön éreztem, hogy ez kiváló drámai alapanyag. Elmentünk ebbe az iskolába Vidovszky Gyurival, és beszélgettünk előbb az osztállyal, majd több alkalommal a történetben résztvevő szereplőkkel külön-külön is.

Mennyire volt új számodra a mai kamaszok világa, érdeklődési köre? Milyennek látod őket és a problémáikat, akár összehasonlítva a mai felnőttek egykori kamasz életével?

A radikális különbség a mi tinédzserkorunkhoz képest az a szinte végtelen kommunikációs lehetőség, a szabadidő eltöltésének millió válfaja, amit a világ, mint „szolgáltató” kínál nekik. Ez egyfelől fantasztikus dolog, másrészt viszont nagyon könnyen el lehet benne veszi. Egy ilyen érzékeny korban borzasztó könnyen lehet őket befolyásolni és akár manipulálni. Ennek fő színtere a net. Szinte minden ott történik, mellette eltörpülnek a tradicionális közösségi találkozások, olyanok is, melyek 10–20 éve még virágoztak, mint mondjuk a mozi járás vagy a tömegsport. A net világában, mikor egy közösségi oldalon – elvileg – több száz, olykor ezer ismerősöd van, nagyon könnyű elmagányosodni.

A történet, amiből a *Cyber Cyrano* készült, azért foglalkoztatott, mert annyira különleges, egyedülálló, vagy épp ellenkezőleg: annyira jellemző erre a korosztályra?

Ez is, az is. A történetnek vannak nagyon egyedi ízei, meglepő fordulatai, ugyanakkor a jelen-ség általános. Minden fiatal net-használónak volt már hasonló élménye. A színészek, akikkel elkezdtünk próbálni, csípőből mondtak saját példát, ugyanakkor őket is meglepte ennek a sztorinak a rafinált egyedisége.

Milyennek ismerted meg Zsuzsit? Lehetne bármelyik mai tizenéves is Zsuzsi?

Zsuzsi, akit természetesen valójában nem így hívnak, egy nagyon izgalmas és bátor személyiség, aki felvállalta, hogy megosszon velünk egy történetet, ami nem vet rá túl jó fényt. De tudja, hogy hibázott, kapott is miatta a fejére rendesen, és most már lezárta magában ezt az epizódot. Ha félretesszük az eset morális részét – amit persze nem tehetünk meg –, azt látjuk, hogy hihetetlen találékonysággal, fantáziával és vakmerőséggel játszott, vagyis írt végig egy történetet. Csak az a baj, hogy élő szereplőkkel, akik nem tudtak róla, hogy figurái egy kitalált történetnek.

Úgy fogalmaztál, kapott miatta a fejére rendesen. Ez konkrétabban mit jelent?

Fizikai atrocitás nem érte, de időlegesen kiközösítették. A szülők is nagyon kiborultak, és megtudta az egész iskola, hogy mi zajlott fél évig. Mivel egy igen haladó szellemű iskoláról van szó, nem stigmatizálták, hanem beszélgetések során próbálták tisztázni az indítékokat, és feltárni az esetleges közös felelősséget is.

Hogyan reagáltak erre a kavarára a barátai, osztálytársai?

Ez már két éve történt, ezerszer átbeszélték, nyilván elég viharosan, de mára már lezárták ezt az ügyet.

Csak lenyugodtak a kedélyek, vagy esetleg meg is bocsátottak neki? Tartják vele újra a kapcsolatot?

A darabbal ellentétben a valóságban „Zsuzsinak” nem kellett elhagyni az iskolát. Én is úgy beszélgettem vele első alkalommal, hogy az osztály előtt mesélte el a sztorit, és a többiek hozzárakták az ő szemszögüket. Akkoriban együtt készülték egy zenés estre. Zsuzsi duettet énekelt Henivel, el is mentem, megnéztem őket, mikor felléptek egy művházban.

Varga Lili színész

Egy előadás alatt próbálunk átadni és létrehozni valamit a nézők segítségével, de hogy ez bennük milyen érzéseket, gondolatokat kelt, vagy épp milyen kérdéseket vet fel, azt a drámafoglalkozáson tudjuk meg igazán. Itt ők fogalmaznak meg valamit a mi segítségünkkel, közreműködésünkkel.

A szereplők közül én állok korban legközelebb a középiskolásokhoz. Mégis meglepődtem, milyen sokat számít egy-két év is. A 14–15 évesek bátortalanabbak, és csak a drámafoglalkozás alkalmával tesznek fel maguknak kérdéseket. A kicsit idősebbek között gyakoribb, hogy a darab végére kész kérdéseket fogalmaznak meg, és rögtön keresik rá a válaszokat. Ők a legaktívabbak a közös gondolkodásban és a játékokban. A 17–18 évesek meg már a beszélgetésbe merülnek bele jobban.

Azt is érdekes tartom, hogy a kamaszok mennyire nehezen vállalják fel gondolataikat. Félnék attól, hogy butaságot mondanak. Vannak, akiket már a gondolkodásra is nehéz rávenni. Sok szállal kötődöm ehhez a történethez, ismerőseim éltek át hasonlókat, és a darab után meséltek el olyan történeteket, amit addig nem mertek. Egy kávézóban összefutottam egy lánnyal, akiről kiderült, látta az előadást, és el akarta mondani, hogy ő is csinált ilyet. Bár hamar lebukott, ennyire mélyen nem játszott az emberek érzelmeivel.

Különösen jó, ha a felnőttek is részt vesznek a foglalkozásokon, mert ők is megértenek valamit a mai tinédzserek életéből. Sokan nem hiszik, mennyire valós a történet. Egyszer egy kísértőtanár döbbsen kérdezte tőlem, hogy ilyen tényleg van. Mire az egyik diákja felelt: ja, persze.

Dér Zsolt színész

Van egy része a történetnek, ami nincs megírva, ami titokban marad mind a nézők, mind a játszóknak előtt. Az előadások után ehhez a lezárt, nem ismert szobához kapunk kulcsot, hogy meglássuk, mi is van ott. Fontos, hogy ebben a szobában én sem jártam soha, és ők sem. Épp ezért a felfedezésért, az ismeretlen közös feltérképezéséért lehet és kell nyitogatni ezeket az ajtókat.

Van, hogy elfelejtem, mekkora csoda csak úgy beszélgetni, eljátszani a „mi lenne, ha” lehetőségével, ilyenkor kész válaszokkal állok elő. Sőt, ami még rosszabb: válaszokat sugallok, siettetek, vizsgáztatok. Ez a halála a foglalkozásnak.

Nincsenek, nem lehetnek kész válaszok, nagysúlyú életbölcseiségek. Csak együttlétnek és kíváncsiságnak kell lennie. És akkor egyszer csak azt mondja valaki, hogy „fain, olyan ez a cucc, mint ami otthon van”.

A gyerekek gyakran közhelyesen fogalmaznak, a (gondolom) tanároktól hallott mondatokat ismételik, mint „Az internet veszélyes”, „Nem jó egész nap a facebook előtt ülni”, stb. Persze volt sok olyan gyerek is, aki, amikor megszólalt, érezhetően a saját mondatait mondta vissza.

Szóval a foglalkozások minősége gyakran függ a gyerekektől. Volt olyan csoport, ahol meg sem akartak szólalni és látszólag teljesen érdektelen volt számukra, amit láttak. Más csoporttal pedig másfél óráig lehetett foglalkozni, mert nagyobb közlésvágy volt bennük.

Részemről külön érdekesnek tartom a foglalkozásokat, hiszen a karakterem utálatossá válik a darab végére a szemükben. Amikor kint találkozom velük, realizálják, hogy egy másik ember vagyok, aki csak eljátszotta azt az embert, és így Zsuzsihoz is sokkal hidegebb fejjel tudnak állni, ami szerintem nagyban segíti az ő jellemének a megértését.

Nem elég megnézniük a darabot és így levonni egy következtetést magukban. Ha kimondatjuk és adott esetben szituációs játékokban feldolgoztatjuk velük, sokkal mélyebben tudják megérteni a darabban benne lévő kézenfekvő helyzeteket.

A pszichológus szemével...

E. Tóbiás Sára

„Az első emlékem egy monitor” – Az „Z” generáció digitális bennszülöttei

Marc Prensky-től származik a technológia társadalmi hatásaival foglalkozó nemzetközi szakirodalomban használt digitális bennszülött (digital natives) kifejezés, amely arra a generációra utal, amelyet „Y” és „Z” generációnak, más néven IT generációnak is nevezünk. A mai tizenévesek és az őket közvetlenül megelőző generáció tagjai már abba a világba születtek, ahol a különböző digitális technológiák használata a mindennapok természetes része. Számukra magától értetődő, hogy mindennapi kommunikációjukat, érzelmi, társas életüket, és kreativitásukat az internet, a mobiltelefon és más digitális eszközök segítségével, egymással és a nyilvánossággal megosztva élik.

A mostani tizenéves korosztály társas kapcsolatait jelentős mértékben meghatározzák a döntően internetes kommunikációs csatornákon keresztül kialakuló kapcsolattartási- és keresési szokások (*chat, közösségi oldalak stb.*), amelynek számos veszélye is megmutatkozik. Mire hívja fel a figyelmünket a *Cyber Cyrano* története?

Zsuzsi – a manipulátor

Lelkizős, érzékeny, visszahúzódnak típus. Szemérmes, őszinte, és szelíd. A nőisége szunnyad. „Az ilyesmit egy nő megéri. Vagy hát én.” – mondja magáról. Az osztályban nem népszerű, a srác, aki tetszik neki, piszkálja és ugratja. Máté játszadozik vele és élvezi, hogy horogra akad a lány, semmi több. Ez a lány a jelentéktelenség és érdektelenség bélyegét viseli.

Zsuzsinak tetszik egy fiú az osztályban, Máté. Megírja neki egy levélben, mit érez iránta. Máté visszautasítja, de az új lány, Heni barátkozni kezd Zsuzsival, aki viszont érdekli a srácot, és a fiú ráhajt. Előáll az entrópia állapota. Sérült női önbecsülés, ingatag önértékelés, kudarc, csalódottság, bosszú. Még hozzá nem is akármilyen.

Ártatlan játékkal indul az egész, aztán lavina lesz belőle. A kudarc kapcsán elszenvedett sérelmeket Zsuzsi a kiszemelt áldozatok felett aratott győzelem árán tudja orvosolni. A manipulátor nem szemtől szembe támad, hanem alattomosan hátulról cselezi ki áldozatait. Zsuzsi viselkedése mögött az elutasítás miatt megélt szégyenérzet áll. Nem elég érdekes Máténak, Heni mellett halovány jelenség. Ezt a feszültséget úgy képes oldani, ha véghezvisz valamit, amivel tiszteletet vívhat ki, és ami által többnek érezheti magát. Zsuzsinak a virtuális valóság adja a revans lehetőségét. A netes kapcsolattartás arctalansága testhez álló lehetőség a bosszúra.

Internetes zaklatás, avagy cyberbullying és ami mögötte van

A „cyberbullying” jelentése: az internet, mobiltelefonok és egyéb technológiák használata olyan szövegek vagy képi tartalmak továbbítására, amelyek alkalmasak egy másik személy megzavarására illetve kínos szituáció előidézésére. A 13–17 éves korosztály a legveszélyeztetettebb, hiszen többségük szinte napi rendszerességgel használja a világhálót, így könnyebben válnak a rosszindulatú támadások célpontjává. Az egyik leggyakoribb cyberbullying tevékenységek közé tartozik, amikor valaki másnak adja ki magát megtévesztés céljából vagy egy másik személyről terjeszt hazugságokat, illetve ha egy konkrét személy nevében kommunikál másokkal e-mailben vagy messenger programokon keresztül.

Az interneten keresztül megvalósuló zaklatásban a 9–16 éves magyar internetező gyerekeknek az uniós átlaggal megegyező arányban volt részük 2009-ben. Az Európai Bizottság Biztonságos Internet Programja keretében végzett 2010-es kutatás alapján 100 megkérdezettből 6 tapasztalt ilyet. A veszély nem nagy, de a probléma létezik.

Virtuális kísérletezés emberi lelkekkel

Zsuzsi elhatározza, hogy szétdúlja a Heni és Máté között bontakozó idillt, ezért létrehozza két virtuális avatar profilját (*Victor és Moira*), akiken keresztül felveszi velük a kapcsolatot. Victor külföldi srác, gazdag, költséges hobbikat űz. Moira igazi bombázó, Victor női kiadásban. Éjszakánként a cybertérben egyre közelebb kerülnek egymáshoz a virtuális fantomok és hűsvér áldozataik. Victor valósággá váló jóslatai még intenzívebb érzelmi kapcsolódást alakítanak ki Heniben, aki egyre inkább belehabarodik nem létező hercegébe. Ugyanez történik Mátéval és Moirával.

Heni ártatlan áldozata a történetnek, öngyilkos lesz, amikor kiderül a csalás. Ő valójában nem ártott Zsuzsinak. Heni szolizik, sminkel, mindenki érte teper, ráadásul Zsuzsi szerelmével randizik. Zsuzsi és Heni barátságában Zsuzsi nem lehetett elég menő, nem vehette fel vele a versenyt. Ezért jól jött egy kitalált szuper csávó, aki Zsuzsi haverja és akiről lehet Henivel beszélgetni és aki eltereli a figyelmet Mátéról. Zsuzsi a kreált problémák megoldásában kulcsfigura lett, azt élte meg, hogy szükség van rá.

Zsuzsi egy felszínes világ játékszabályai szerint megteremtett világban élhette csak át saját fontosságát. Nem volt képes érvényt szerezni saját egyéniségének, mivel nem bízik és nem hisz magában, csupán leigázni és megbántani tudta azokat, akik őt bántották. A virtuális játékban a saját magának kölcsönzött jelmez csillogását élvezte, jelentéktelenség érzése viszont nem múlt el, hanem betegítően a lelkébe fészkelte magát. Itt válik veszélyessé ez a személyiség.

A külső vagy a belső számít?

„Baromi jó veled lenni. Nem értem mi ez, csak jó veled.” – hangzik el Máté részéről, aki hosszan chatel Moirával és sok őt érdeklő témát meg tud osztani vele, és aki valójában nem más, mint Zsuzsi.

Értéktételeinket nagy mértékben befolyásolja a testi vonzeró. *Dion, Berscheid és Walster* (1972) vizsgálatában a kísérleti személyeknek olyan emberek fényképét mutatták, akiket előzetesen vonzó, előnytelen vagy átlagos kinézetűnek ítélték. A jó megjelenésű embereket csaknem minden dimenzióban magasabbra értékelték. Ezek a sztereotípiák-képzés farkastörvényei, ami ellen különösen a kamaszoknál, akik a külsőségekre még érzékenyebbek, nehéz védekezni. A testi vonzeró alapján tehát eldől, kivel létesítünk közelebbi kapcsolatot, és ki az, akit intim közelségben is megismerhetünk. Ez a kamaszok önértékelését alapvetően befolyásolja.

A virtuális világ egyik veszélye, hogy ezeket a könnyen teremtett projekciókat engedi szabadjárá. Az internet világában megélt szerepszemélyiség hogyan tud összhangba kerülni a hétköznapi világában megélt szerepszemélyiséggel? A személytelenségből fakadó bátrabb önkifejezés, a kockázatnélküliség, a szorongásmentes kapcsolatteremtés olyan világban jön létre, amiben sokkal kevésbé léteznek fékek. Lehet, hogy a neten keresztül bátrabban tudok önmagam lenni, de a mindennapi kapcsolatokban nem vagyok felszabadult. A hálózat világában megélt sikerélmények nem pótolják a valódi hűsvér kapcsolatokban megélt sikereket.

„Ha bejelöllek, visszajelölsz?” – kérdezi Zsuzsi. Vagyis szorongást vált ki, ha nem vagyok része annak a közösségnek, ami a normák értelmében a társas kapcsolathálóban a mainstream-et képviseli. A kamaszok identitásának és önértékelésének fontos meghatározója, hogy milyen mértékben tartoznak hozzá a kapcsolati hierarchiában magas pozíciót betöltő klikkekhez. Ha a közösségi normákat a dominanciára való képesség, a testi erő, a külsőségek szerinti ítékezés hangsúlya határozza meg, máris egyértelmű, hogy azok, akik nem ehhez a táborhoz tartoznak, háttérbe szorulnak.

„Az igazság néha fáj, cicám!”

A finálé pillanata. Készülődés a nagy találkozásra, estélyiben és szmokingban. Majd tökéletes megsemmisülés, amikor kiderül, hogy Victort baleset érte és meghalt. Heni kiborul, Máté pedig az első sokk után rájön, hogy valami nem stimmel. A leleplezés pillanata.

Ideje volt már véget vetni a játéknak. Máté és Heni szembesül azzal, hogy ez az egész egy durva átvágás volt. Heni összeroppan, Máté úgy tesz, mintha nem történt volna semmi. Ciki ami történt, egyrészt behúzták a csőbe, másrészt saját kisszerűségével szembesül. Nincs miről beszélni. Mit is mondhatna?

Heni bűne az, hogy népszerű, ő nem akarta bántani Zsuzsit. Mit mondana neki Zsuzsi és mit mondana Zsuzsinak? Csupa kínos kérdés.

Van még egy ijesztő dolog. Nem vagyunk tanúi megbánásnak, kiborulásnak, Zsuzsi azt élvezzi,

hogyan az osztálytársai szemében tiszteletet lát. Az egészről nem beszélnek többet. Zsuzsi pedig újabb áldozatok után néz majd egy másik iskolában.

Őszinte megbánás és megbeszélés nélkül nem lehet feldolgozni egy traumát. Ha az érintettek nem tudják megosztani egymással kit milyen sérelem ért, miért cselekedett úgy, ahogy, és mit vállalnak egymásért a jövőben, csak szemet hunynak a történetek felett, szembesülés nélkül nincs mód a továbblépésre.

Mi állíthatja meg az entrópiát?

A *Cyber Cyrano* megtörtént eset alapján íródott, életszerű motívumokra épülő esetet mesél el. Jogosan merül fel a kérdés: hogyan lesz vége az ördögi körnek? Mi állíthatja meg Zsuzsit, és hogyan lehet megelőzni egy ilyen problémát? Kialakul egy helyzet, ami kapcsán a szorongást csak bosszúval lehet oldani. Hogyan lehet figyelni arra, ha ilyesmi van készülődben? Mit lehet tenni?

Általában csak akkor derül ki, hogy valami nem stimmel, ha történik egy tragédia, ami kapcsán már nem lehet tovább leplezni, hogy baj van. A történet kapcsán szembesülünk azzal, hogy mennyire sérülékenyek a kamaszok, és milyen patológiás viselkedést generál a közösségen belüli értékválság, az önértékelési bizonytalanság, és a visszautasítás kapcsán érzett frusztráció.

A serdülőkor a verbális és testi bántalmazások, és a megalázások időszaka. A kirekesztés és az elutasítás érzése mindig fájdalmas, de egy serdülő számára különösen az. A fiúk körében a zaklatás, a gúnyolódás, a kiközösítés, az elnyomás és piszkálódás a norma. Klikkek alakulnak, a hierarchia legalján találhatók a csendes, visszahúzódo fiatalok, akiknek nincsenek barátai. A tinédzserek jellemző belső nyugtalanságban élnek. A kortársakkal való versenyben, zaklatást és elutasítást kell elviselniük.

Egy ilyen légkörben, ami a korosztályi adottságainak és az iskolai közösségi normák természetrajzának megfelelően ezt az atmoszférát generálja, csak a megelőzés segít. A közösségépítés, a konfliktuskezelés és az önérvényesítő, erőszakmentes kommunikáció alapjainak elsajátítása. Amit meg lehet és meg kell tanítani a fiataloknak.

A *Cyber Cyrano* tanulságos története felhívja rá a figyelmünket, mivel kapcsolatban kell résen lennünk és mik azok a veszélyfaktorok, amikre oda kell figyelnünk! Vigyázat! Zsuzsi bárhol és bármikor újra felbukkanhat.

A tanárok szemével...

„A programon részt vevő diákok egy részétől én személy szerint még ilyen lelkes érvelést, beszélgetést egy témával kapcsolatban nem láttam, így mindenképpen nagyon hasznosnak vélem ezt a programot, mivel kimozdította a gyerekeket a holtpontonról, felrázta őket. A darab kapcsán olyanok is megnyíltak a beszélgetések előtt, akik különben nem szoktak.”

„Az osztályba járó diákok kicsit félénkek voltak a foglalkozáson, ami köszönhető a korosztályuknak is. Kissé félve mondták el a véleményüket, de kis rávezetéssel, a foglalkozásvezető segítségével könnyen megoldották ezt a problémát. Ezúton is köszönjük, hogy sikerült kicsit feloldani a diákokat.”

Kérdések, játékok az iskolai feldolgozáshoz

Gyevi-Bíró Eszter

CYBER CYRANO – SZÍNHÁZI NEVELÉSI FOGLALKOZÁS

CSOPORT

14–18 éves kor között ajánlott foglalkozás, drámagyakorlattal nem rendelkező csoportnak is.

JÁTSZÁSI IDŐTARTAM

Másfél órás színházi előadás és két tanítás órányi feldolgozó foglalkozás.

TANULÁSI TERÜLET

Az internetes közösségi oldalakon létrejött virtuális emberi kapcsolatok kialakításának/alakításának veszélyei. A közösségi oldalak anomáliái, az idealizált én-kép megjelenése a közösségi oldalakon

TÉMA

Egy középiskolás lány kegyetlen játékot űz társaival a figyelemért, a szeretetért. Felhasználva az internetes kommunikáció arctalanságát különböző, nem létező karakterek bőrébe bújva manipulálja környezetét.

FÓKUSZ

1. Miért visel a legtöbb fiatal maszkokat és álarcokat a közösségi oldalakon, miért szeretjük idealizálni a rólunk kialakított képet?
2. Hogyan továbblépni e Nagy Átverés veszteseként? Hogyan dolgozzuk fel a hazugságot?

I. BEVEZETÉS

Felvezető beszélgetés a színházi előadás előtt:

Részfókusz: Miért olyan népszerűek a közösségi oldalak?

1. Egész csoportos beszélgetés

- Melyik a legnépszerűbb közösségi oldal és miért?
- Mit lehet ezeken az oldalakon csinálni? Felsorolás az eddigiek alapján:
 - Játsszani
 - Nézegetem az ismerőseim lapjai, tájékozódok
 - Csetelek, aktív kommunikáció
 - Programot szervezek, hirdetek
 - Új embereket ismerek meg
 - Közösségeket alakítok ki és informálok őket
 - Megosztok videókat, file-okat
 - Véleményezem a mások által feltett információkat
- Mennyire szükséges a VALÓDI találkozás ahhoz, hogy ismerősként jegyezzük a másikat?
Az eddigi válaszok alapján:
 - Kell legalább 1 személyes találkozás.
 - Nem kell, elég ha van pár fontos közös ismerős...
 - Nem kell, elég, ha jól néz ki a másik
 - Nem kell ismernem, mert a legfontosabb, hogy rengeteg ismerősöm legyen, nyilván, hisz az menő, az a cool.
 - Csak ha VALÓBAN ismerem, akkor jelölöm meg vagy vissza
 - Egyáltalán nem kell ismernem, hátha RANDOM módon kihoz valami izgalmasat a gép, hoz valamit az élet

II. AZ ELŐADÁS MEGTEKINTÉSE

III. ELEMZÉS

1. Kötetlen, egész csoportos megbeszélés az előadás értelmezéséről, nyelvezetéről, szerkezetéről és jelzésrendszeréről.

- Ismered-e az eredeti Cyrano-történetet?

Edmond Rostand, francia drámaíró /1868–1918/ legismertebb műve a *Cyrano de Bergerac* című tragikomédiája. Ha mást nem is, ezt a mondatot „*magamat kigúnyolom, ha kell, de hogy más tegye, azt nem tűröm el*” - szinte mindenki ismeri. Az igazi Cyrano de Bergerac valódi személy volt, a XVII. század egyik legolvasottabb, legműveltebb embere. Filozófiai tanulmányokat folytatott, Descartes barátja volt, de bátor katona, kiváló kardforgató hírében is állt. Alakja azonban minden bizonnyal feledésbe merült volna, ha Rostand azonos című művével nem teszi nevét halhatatlanná. Cyrano de Bergerac minden kiváló tulajdonsága ellenére nem lehetett boldog, mert volt egy kis testi hibája. Nagyon nagy volt az orra, ami állandó gúny tárgya volt. Ez aztán a kiváló katonát a nők közelében rendkívül bátortalanná tette. A szerelem azonban őt sem kerülte el. Halálosan beleszeretett unokahúgába, Roxanba, de félt a visszautasítástól, és ezt nem merte megvallani neki. Roxan semmit nem tudott érzéseiről, ő a jóképű, de meglehetősen buta ifjú katonát, Christiánt szerette. Christian, Cyrano barátja, nem tudta, hogyan udvaroljon szíve választottjának. Nem értett a szavakhoz, így megkérte Cyránót, hogy írjon helyette szerelmes leveleket szíve hölgyének. Cyrano belement a játékba, lelkét Christiánnak adta, és szíve minden érzését, rajongását beleszötte leveleibe, amelyekkel tökéletesen megnyerte Roxan szívét. A darab leghíresebb jelenete az erkély-jelenet, amikor mindhárman együtt vannak. A sötétben Cyrano mondja gyönyörű szavait, Roxan, aki azt hiszi, Christian vall neki szerelmet, elbűvölten hallgatja, és csókkal jutalmazza kedvesét. A háborúban aztán az ifjú hadnagy meghal, Roxan kolostorba vonul, s hosszú évekig gyászolja halott kedvesét.

Utolsó levelét ereklyeként őrzi keblén... Csak évek múltán, amikor Cyrano is utoléri végzete, lepleződik le a titok, mert Cyrano, aki utoljára látogatja meg Roxant a kolostorban, a sötétben is kívülről mondja a jól ismert sorokat. Roxannak rá kell döbbsennie, hogy minden levelet Cyrano írt. Ki szerette hát őt valójában? A jóképű hadnagy, vagy a csúf, de csodálatos lelkű költő? S ő melyiküket szerette igazán? Önmaga így összegzi érzéseit. „*Egyet szerettem, s kétszer veszttem el.*”

Cyrano megbékülten megy a halálba. Régen beletörődött balsorsába, „*örökké súgtam, s mindig hátul álltam*” – mondja utolsó monológjában. A barátság, a szeretett asszony közelsége, s az, hogy a becsületét soha nem tudták elvenni tőle, kárpótolta a sok fájdalomért..

Ki volt a mi történetünkben Cyrano?

- Mi volt a különbség a két Cyrano között? Hol ütötte az élet Zsuzsit, miért reagált így az őt ért impulzusokra, mi motiválta a cselekedeteit?
 - viszonzatlan szerelme Máté iránt
 - ugratások, bántások, megalázások Máté és az osztály részéről
 - Heni sem tekintette partnernek: kissebbrendűségi érzés kialakulása Zsuzsiban
- Mikor jöttél rá, hogy Zsuzsi a Viktor és a Moira?
- Esetleg itt már rátérhetünk egy súlyosabb kérdésre, ha az eddigi válaszaikban nagyon fecskegetik a közösség életének dinamikáját:
 - HOGYAN LEHET KITÖRNI A LÚZER SZEREPBŐL?
 - Ténylegesen mi a különbség egy közösség, például egy osztály lúzerei és sztárjai között? Van-e, kell-e meghatározó különbség, vagy ez csak egy „közösségi szereposztás”?

A folytatás a továbbiakban két úton történhet...

A verzió - a karaktereket elemezve:

2. Három csoportban dolgozunk folyamatosan váltogatva karakterünket, az úgynevezett VETÉS-FORGÓ rendszerben.

Első körben minden csoport kap egy lapot, amin az egyik szereplő neve van és az első kérdésre megpróbálnak válaszolni:

Milyennek mutatta magát a szereplő a közösségi adatlapján?

Majd a válaszadás után a mellettük lévő csoportnak átadjuk a lapot és mivel mi is kaptunk egy számunkra új lapot, aminek az első kérdésére már az előbbiekből egy másik csoport válaszolt, most megpróbálunk választ adni a 2. kérdésre:

Milyen volt valójában az adott karakter, milyennek ismerted meg?

3. A harmadik körben, a második csere után elemezzük, hogy eddig mit írtak róla, és megpróbálunk válaszolni az utolsó kérdésre:

Miért volt különbség a vetített ÉN és a valódi ÉN között?

Segítő kérdések:

- Miért sugalltak mást magukról?
- A megfelelni vágyás, érdeklődés felkeltése, félünk attól, hogy nem vagyunk elég érdekesek?
- Csak az előnyös oldalunkat mutatjuk, ilyenkor csak magunkat csapjuk be, vagy mi is csőbe húzhatók leszünk?
- Mit tett az adott karakter, amit miatt esetleg számonkérhető?
- A személyiségének mik azok az alapvető összetevői, ami miatt ilyen a viselkedése?
- A történet mely pontján állíthatta volna le a folyamatokat és mit kellett volna tennie?

4. Beszámoló, ÖSSZEFOGLALÁS NAGYCSOORTBAN az eddigi tapasztalatokról, felismerésekről...

5. Na, ezt ne! – Viselkedésminták összegyűjtése

Vannak-e olyan viselkedésminták vagy helyzetek a közösségi oldalakon, ami, úgy érzed, hogy kiüti a biztosítékot?

- bántás, manipuláció,
- túl sokat kommentálja valaki a közösségi oldalak történeteit,
- közönségesség, trágárság,
- felesleges és túlzott kritika...

6. GUIDE a frissen érkezetteknek

Milyen útmutatóval látnátok el a közösségi oldalakra frissen regisztrált felhasználókat?

B verzió - Henire és Mátéra vagyis az „ottmaradottakra” hegyezve

2. Kiscsoportos fejtés, a „szerep a földön” konvenciót alkalmazva:

- Milyenek ismertük meg Henit, milyenek Mátét?
- Mit akartak az életükben, mire vágytak?
- Volt-e valami titkuk vagy olyan tulajdonságuk, amit szívesen eltitkoltak?
- Milyen volt az ő kapcsolatuk, mielőtt szétmentek?
- Miért hagyták abba az „együttjárást”?

3. Képzelt adatlap elkészítése:

Milyennek látják egymást a történetek után?

Egymást vizsgálva – azaz Heni szemszögéből Mátét jellemezhetjük ill. Máté szemszögéből Henit vizsgálhatjuk – kritikus tulajdonságlistát állítunk össze a másik szereplőről, a közösségi oldal (Facebook, MyVIP) szabványos adatlapjának a sémáját használva.

Esbe a formába sok minden beleférhet:

- becenév kreálása, (foglalkozáson hozott megoldás volt: Máténak – Seagal)
- hobby kitalálása, (foglalkozáson hozott megoldás volt: Heninek – éneklés, Máténak – üvöltve léggitározás)
- az „állapot” leírása a közösségi oldalakon ismert jelzőkkel, (foglalkozáson hozott megoldás volt: mindkettőnek a BONYOLULT jelző használata)
- szubjektív jegyzetek kreálása,
- megosztott fotók, videók életre hívása (foglalkozáson hozott megoldás volt: olyan képek kredálása, amin bulis helyzetekben vannak a szereplők)

A beszámolóok színházi monológ formában is elhangozhatnak, azaz az adott szereplőt képviselő gyerek vagy több gyerek elmondja, felolvassa, játssza a másik figura adatlapját, természetesen a saját véleményét közvetítve a másiktól. Itt megjelenhetnek a megosztott képek megvalósulásai, esetleg a megosztott videók eljátszása.

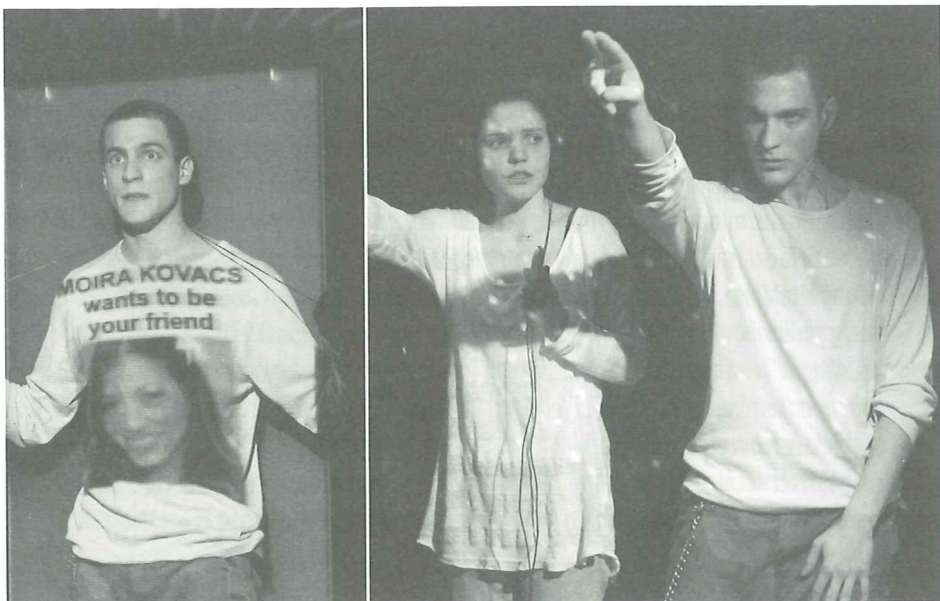
4. Fórum színház: az első találkozó a történetek után:

Két vállalkozó szellemű gyerek, de merészebb esetben a fiúk Mátét alakítva, a lányok Henit meg személyesítve, a „Fórum-színház” konvenciót alkalmazva elképzelünk/eljátszunk egy, a darabban nem szereplő beszélgetést.

Segítő kérdések:

- Mit kezdenek egymással, miután Zsuzsi elment az osztályból?
- Ők maradnak, muszáj valamit kezdeni egymással?
- Mit várnak egymástól?
- Születik-e bármi konszenzus a kettejük kapcsolatában a történetek után?
- Megmondják-e egymásnak a véleményüket?
- Egyáltalán, van-e bármi mondandójuk egymásnak?

Összegzés, lecsengetés

A kalauzt szerkesztette: Végvári Viktória

Interjúk: Molnár Dénes

Fotó: Szlovák Judit

Felelős kiadó: Novák János

Kolibri Gyermek-és Ifjúsági Színház, 2011

Pályázati támogató

Belügyminisztérium

OBmB

Országos Bűnmegelőzési Bizottság